

פרפראות

פאר

פרשת דברים חזון תשעה באב תשפ"א

לידת המשיח

וזמן הגאולה

קושיית

הירושלמי

והמדרש וביאור

כפון"פ

פרפראות פאר

לידת המשיח וזמן הגאולה קושיית הירושלמי והמדרש וביאור כפ"פ אות כ"ג

מפתח ענינים דברים חזון תשעה באב תשפ"א

א, איך יתיישב עד בלי די ודי זהב

כתיב (דברים פרק א פסוק א) "אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחצרת ודי זהב",

איתא בגמרא (סנהדרין ק"ב ע"א, ברכות ל"ב ע"ב) **כתיב "ודי זהב"**, אמרו דבי רבי ינאי, אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, בשביל כסף וזהב שהשפעת להן לישראל **עד שיאמרו די גרם להם לעשות להם אלהי זהב**.

יש להקשות, מהא דאיתא בגמרא (תענית כ"ב ע"א) **כתיב** (מלאכי ג' י') "הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבקות אם לא אפתח לכם את ארבות השמים והריקתי לכם ברכה **עד בלי די**",

מאי **עד בלי די**, אמר רמי בר רב יוד (פירש"י חכם ששמו יוד), עד שיבלו (שיתעייפו) שפתותיכם מלומר די.

מבואר, שאין זה חסרון בלומר **די**, אדרבה יש לומר **די** עד שיבלו שפתותיכם מלומר **די**,

ויש לשאול, העגל נגרם שלא אמרו לכסף וזהב, **"די"** והברכה תקבל עד שיאמרו **"די"**, ואיך יתיישב שתי המקראות הללו,

אולי יש לבאר, שכאשר מדובר בכסף וזהב, מכוון הפסוק שיתן להם הטובה עד שלא יצטרכו לומר **די**, ושלא יגיעו למצב שבשביל כסף וזהב שהשפעת להן לישראל **עד שיאמרו די** גרם להם לעשות להם אלהי זהב

והדבר מכוון, עפ"י מה שפירש רש"י **הכתוב** (מלאכי ג' י') "הביאו את כל המעשר אל בית

א, איך יתיישב עד בלי די ודי זהב
ב, יש לכוון הכתוב וזהב עשו לבעל לכתוב עושר שמור לבעליו לרעתו
ג, ההבדל באופן הוכחה אל בני ישראל או אל כל ישראל מהר"ם ש"ף
ד, תוכחת של משה שלא יתבייש החוטא ותוכחת אהרון שהתבייש
ה, כמעט כסדם היינו מכאן שאל יפתח אדם פיו לשטן ומעשה בראב"ה
ו, למה קא חייד הקב"ה בתנורו של עכנאי נצחוני בני ע"ד המהרש"א
ז, דרכי הניצוח בלימוד, המהרש"א מבאר ע"ד במחשכים הושיבני
ח, חכמים נבונים וידועים ונבונים לא היו, מבואר ע"ד חכמה בינה דעת
ט, ביאור בשינוי ששינו חז"ל לשונם באותה דרשה
י, לבאר העניין שהנביא שינה לשונו מה' דיבר לפי ה' דיבר
יא, כל רודפיה השיגוה בין המצרים ביאור בגימטריא
יב, כספך היה לסיגים סבאך מהול במים ביאור נפלא מהמהרש"א
יג, חטא חטאה ירושלם על כן וגוי ביאור נורא יש בכתבי האר"י ז"ל
יד, איוב בקש להפוך קערה על פיה ביאור בדרך צחות
טו, אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה, למה באש
יט, ביאור הכתוב ישבו לארץ זקני בת ציון העלו עפר על ראשם בצחות
כ, ילדים וילדות משחקים ביאור מהרש"א
כא, רבי ששמח בלידת משיח בן דוד איך נתעצב כשרמזו לו על ביאת המשיח
כב, חידוש מלכות בית דוד כחידוש מלכות הלבנה והוא ע"י צער
כג, לידת המשיח וזמן הגאולה קושיית הירושלמי והמדרש וביאור כפ"פ

פרפראות פאר

האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבקות אם לא אפתח לכם את ארבות השמים והריקתני לכם ברכה עד בלי די, כתב רש"י, ויהי טרף - יהי מזון מצוי לשמשי, ובמזון דרשו חכמים עד בלי די עד שיבלו שפתותיכם מלומר די,

אבל בכסף וזהב, יש לפרש שלא יגיעו לומר די, וזהו עד בלי די.

ב, יש לכוון הכתוב וזהב עשו לבעל לכתוב עושר שמור לבעליו לרעתו

איתא בגמרא (סנהדרין ק"ב ע"א, ברכות ל"ב ע"ב) כתיב "ודי זהב", אמרו דבי רבי ינאי, אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, בשביל כסף וזהב שהשפעת להן לישראל עד שיאמרו דיי גרם להם לעשות להם אלהי זהב.

כתיב (קהלת ה' י"ב) "יש רעה חולה ראיתי תחת השמש עשר שמור לבעליו לרעתו",

אפשר לכוון, מה שאמר הכתוב (הושע ב' י') "וכסף הרביתי להם וזהב עשו לבעל". מכוון אל הכתוב (קהלת ה' י"ב) "עשר שמור לבעל לרעתו" הרמז לעשיית העגל.

ג, ההבדל באופן הוכחה אל בני ישראל או אל כל ישראל מהר"ם שי"ף

כתיב (דברים א' א'), "אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל",

כתיב (דברים א' ג'), דבר משה אל בני ישראל,

כתב רש"י, מלמד שלא הוכיחן אלא סמוך למיתה, שלא יהא רואהו יותר ומתבייש ממנו, ע"כ,

כתב המהר"ם שי"ף, בדרושים נחמדים, (סוף מסכת חולין), וקשה, אומרו תחלה אל כל ישראל, ואחר כך אל בני ישראל.

ועוד, במ"ש רש"י ויהי בארבעים שנה, מלמד שלא הוכיחן אלא סמוך למיתה, וזה תימה, היאך לא יוכיח אדם את חבירו ובניו אם רואה בהן שאינן נוהגין כשורה עד סמוך

דברים חזון תשעה באב תשפ"א

למותו, וביני וביני יוסיף עון על עוונותיו, ומה אני מקיים הוכח תוכיח אפילו מאה פעמים,

והיאך כתב רש"י הטעם שלא יהא מוכיחו וחוזר ומוכיחו, הא צריך לחזור ולהוכיח אפי' מאה פעמים.

וביאר הדבר, כי הרוצה להוכיח את חבירו שלא יבויש מצינו בספרים, שלא יוכיח את אותו החוטא לבדו, כדי שלא לביישו, רק לכלול כולם כמ"ש (ירמיהו ב' כ"ט) "למה תריבון אלי כולכם פשעתם ביי".

וזה פירוש הוכח תוכיח את, "את" לרבות, וכפל הוכח תוכיח, יאמר, אם תרצה להוכיח אדם אזי תוכיח את, כלומר עם עמיתך. ואז ולא תשא עליו חטא, שלא תביישו.

כמו כן אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל.

מה שאין כן עתה ויהי בארבעים שנה דבר משה אל בני ישראל, למקצתן החוטאים שלא יהא רואהו יותר, ומתבייש ממנו [כפירש"י]. עכ"ד המהר"ם שי"ף.

ד, תוכחת של משה שלא יתבייש החוטא ותוכחת אהרון שהתבייש

דרכו של אהרון להשיב מעוון ולקרב לתורה היה ע"י שנתבייש החוטא

איתא במדרש, (ילקוט שמעוני, מלאכי פרק ב' רמז תקפח), כתיב (מלאכי ב' ו') "בשלוש ובמישור הלך אתי. ורבים השיב מעוון",

ר' מאיר אומר, מה תלמוד לומר "ורבים השיב מעוון", מלמד שהיה אהרון מהלך, אם פגע בו אדם רע או רשע, נתן לו שאלת שלום, למחר בקש אותו האיש לילך ולעבור עבירה, אמר אוי לי איך אשא עיני ואראה את אהרון, בושתי ממנו שנתן לי שלום, נמצא אותו האיש נמנע מלילך לעבור עבירה, ע"כ,

מבואר כי דרכו של אהרון להשיב מעוון היה ע"י שנתבייש החוטא,

א"כ יש להבין מה בין דרכו של משה שלא יתבייש החוטא לדרכו של אהרון שנתבייש החוטא,

וצריך לבאר ולומר, כי חילוק גדול יש בין
תוכחתו של משה לתוכחתו של אהרון

תוכחתו של משה היתה שהיה מוכיחם על הדברים הלא טובים שעשו בכל מקום שהוא, ועל מה שנענשו,

משא"כ אהרון לא היה מונה לחוטא דברים לא טובים אלא ההיפך, אם פגע בו אדם רע או רשע, נתן לו שאלת שלום, והחוטא הוא זה שעשה בעצמו חשבון לעצמו ואמר אוי לי איך אשא עיני ואראה את אהרון, בושתו ממנו שנתן לי שלום,

ה, כמעט כסדם היינו מכאן שאל
יפתח אדם פיו לשטן ומעשה
בראב"ה

לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן

כתיב (ישעיהו א' י' הפטרת חזון ישעיהו) "כמעט כסדם היינו לעמרה דמינו שמעו דבר ה' קציני סדם האזינו תורת אלקינו עם עמרה", מכאן אמרו ז"ל (ברכות י"ט ע"א, ס' ע"א, כתובות ח' ע"ב), לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן, מאי קראה, שנאמר "כמעט כסדום היינו" מאי אהדר להו נביא – "שמעו דבר ה' קציני סדום", ע"כ,

מעשה ברבי אליעזר בן הורקנוס

איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק א') מעשה ברבי אליעזר בן הורקנוס, שהיו לאביו חורשים, והיו חורשין על גבי המענה (מישור) והוא היה חורש בטרשין (מקום הררי ומסולע), ישב לו והיה בוכה.

אמר לו אביו מפני מה אתה בוכה, שמא מצטער אתה שאתה חורש בטרשין, (החליפו למקום מישור) עכשיו אתה חורש על גבי המענה. ישב לו על גבי המענה והיה בוכה. אמר לו מפני מה אתה בוכה, שמא מצטער אתה שאתה חורש על גבי המענה (וגם כאן קשה לך). אמר לו לאו, ולמה אתה בוכה, אמר לו שאני מבקש ללמד תורה,

אמר לו, והלא בן עשרים ושמונה שנים אתה ואתה מבקש ללמוד תורה, אלא קח לך אשה ותוליד לך בנים ואתה מוליכן לבית הספר.

עשה שתי שבתות ולא טעם כלום, עד שנגלה לו אליהו זכרונו לברכה ואמר לו, בן הורקנוס למה אתה בוכה, אמר לו מפני שאני מבקש ללמד תורה, אמר לו אם אתה מבקש ללמד תורה, עלה לירושלים אצל רבן יוחנן בן זכאי. עמד והלך אצל רבן יוחנן בן זכאי, ישב לו והיה בוכה, אמר לו מפני מה אתה בוכה, אמר לו מפני שאני מבקש ללמד תורה.

אמרו בניו של הורקנוס לאביהם עלה לך לירושלים ונדה את בנך אליעזר מנכסידך. ועלה לירושלים לנדותו,

היה רבי אליעזר יושב ודורש אמר לו בני, לא על כן באתי לשמוע דברי תורה, אלא לנדותך מנכסי, ועתה שבאתי לראותך וראיתי כל השבת הזה, הרי אחיך מנדים מהם והם נתונים לך במתנה. ע"כ,

מעשה בתנורו של עכנאי

איתא בגמרא (בבא מציעא נ"ט ע"ב), תנור של עכנאי. מאי עכנאי, אמר רב יהודה אמר שמואל, שהקיפו דברים כעכנא (כנחש) זו, וטמאוהו,

תנא, באותו היום השיב רבי אליעזר בן הורקנוס, כל תשובות שבעולם ולא קיבלו הימנו.

אמר להם אם הלכה כמותי - חרוב זה יוכיח. נעקר חרוב ממקומו מאה אמה, ואמרי לה ארבע מאות אמה. אמרו לו: אין מביאין ראיה מן החרוב.

חזר ואמר להם, אם הלכה כמותי - אמת המים יוכיחו. חזרו אמת המים לאחוריהם. אמרו לו: אין מביאין ראיה מאמת המים.

חזר ואמר להם: אם הלכה כמותי - כותלי בית המדרש יוכיחו. הטו כותלי בית המדרש ליפול. גער בהם רבי יהושע, אמר להם: אם תלמידי חכמים מנצחים זה את זה בהלכה - אתם מה טיבכם? לא נפלו מפני כבודו של רבי יהושע, ולא זקפו מפני כבודו של רבי אליעזר, ועדין מטין ועומדין.

חזר ואמר להם: אם הלכה כמותי - מן השמים יוכיחו. יצאתה בת קול ואמרה: מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום! עמד רבי יהושע על רגליו ואמר: לא בשמים היא. - מאי לא בשמים היא? - אמר רבי ירמיה: שכבר נתנה תורה מהר סיני,

אין אנו משגיחין בבת קול, שכבר כתבת בהר סיני בתורה אחרי רבים להטת. –

אשכחיה רבי נתן לאליהו, אמר ליה: מאי עביד קודשא בריך הוא בההיא שעתא, (בענין מחלוקת רבי אליעזר וחכמים),

אמר ליה, קא חייך ואמר נצחוני בני, אמרו, אותו היום הביאו כל טהרות שטיהר רבי אליעזר ושרפום באש, **ונמנו עליו וברכוהו**. ואמרו: מי ילך ויודיעו? – אמר להם רבי עקיבא: אני אלך, שמא ילך אדם שאינו הגון ויודיעו, ונמצא מחריב את כל העולם כולו. מה עשה רבי עקיבא? לבש שחורים, ונתעטף שחורים, וישב לפניו בריחוק ארבע אמות. – אמר לו רבי אליעזר: עקיבא, מה יום מיומים? – אמר לו: רבי, **כמדומה לי שחבירים בדילים ממך**. – אף הוא קרע בגדיו וחלץ מנעליו, **שהבין שנידוהו**,

יש לומר, מכיון ובתחילתו הלך אביו לנדותו, והרי פתח פיו לשטן, אפשר שע"י שפתח פיו לשטן, נגרם בסופו שהיו צריכין לנדותו.

ו, למה קא חייך הקב"ה בתנורו של עכנאי נצחוני בני ע"ד המהרש"א

איתא בגמרא (עבודה זרה ג ע"ב) א"ל רב אחא לרב נחמן בר יצחק, מיום שחרב בית המקדש אין שחוק להקב"ה,

כתבו התוספות (עבודה זרה ג ע"ב ד"ה אין שחוק לפני הקדוש ברוך הוא) והא דאמרין בסוף הזהב (ב"מ נ"ט ע"ב) בתנורו של עכנאי, **אחיך ואמר נצחוני בני אינו אלא בדיחותא בעלמא**, עכ"ל התוס',

כתבו התוספות (בבא מציעא נ"ט ע"ב ד"ה קחייך ואמר נצחוני בני) והא דאמר בריש ע"ז (ג' ע"ב) מיום שחרב בהמ"ק אין שחוק לפני הקדוש ברוך הוא, היינו קבוע והכא דקא חייך ואמר, מילתא דבדיחותא בעלמא הוא דאמר, עכ"ל התוס',

יש להבין, כשאמר הקב"ה נצחוני בני, במחלוקת בין רבי אליעזר בן הורקנוס לחכמים, מהי השמחה שיש לפניו, דקא בדח וחייך,

ז, דרכי הניצוח בלימוד, המהרש"א מבאר ע"ד במחשכים הושיבני

איתא בגמרא (סנהדרין כ"ד ע"א) **כתיב** (זכריה י"א ז') "ואקח לי שני מקלות לאחד קראתי נועם ולאחד קראתי חובלים",

נועם - אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל, שמנעימין זה לזה בהלכה.

חובלים - אלו תלמידי חכמים שבבבל, שמחבלים זה לזה בהלכה.

"וויאמר אלי אלה שני בני היצהר העמדים ושנים זיתים עליה".

יצהר אמר רבי יצחק, אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל, שנוחין זה לזה בהלכה כשמן זית,

ושנים זיתים עליה, אלו תלמידי חכמים שבבבל שמרורין זה לזה בהלכה כזית,

כתיב (איכה ג' ו') "במחשכים הושיבני כמתי עולם" אמר רבי ירמיה, זה תלמודה של בבל, ע"כ,

פירש רש"י במחשכים הושיבני, שאין נוחין זה עם זה ותלמודם ספק בידם.

איתא בגמרא (בבא מציעא פ"ה ע"א) רבי זירא כי סליק לארעא דישראל יתיב מאה תעניתא דלשתכח גמרא בבלאה מיניה, **כי היכי דלא נטרדיה**, ע"כ,

כתב רש"י, דלא ניטרדיה כשעלה לארץ ישראל ללמוד מפי רבי יוחנן, ואמוראין שבארץ ישראל לא היו בני מחלוקת, ונוחין זה לזה כשמן, כדאמרין בסנהדרין (כד, א), ומיישבין את הטעמים בלא קושיות ופירווקין,

כתב המהרש"א (בבא מציעא פ"ה ע"א ד"ה דלשתכח תלמוד בבלאה מיניה) הא ודאי דגם בני א"י הוו מקשין ומפרקין אהדדי, כדאמרין לעיל בר' יוחנן גופיה דאמר על ר"ל דהוי מקשי ליה כ"ד קושיות ומפרקין ליה כ"ד פירווקי אלא דהיינו שהיו מעיינין ומתקנין כל דבר על בוריו והשמועה יוצאה לאור על ידי פלפולם, דאהכי מייתי לה התם דר"ל עוקר הרים וחרף טובא הוה והיה

כבר דייקו חז"ל בדבר זה, (עירובין ק' ע"ב, נדרים כ" ע"ב), דבתחילה אמר **חכמים ונבנים וידעים**, ולבסוף לקחו רק **חכמים וידועים**, ולא כתיב **נבונים**, ודרשו בזה, עיי"ש מה שדרשו,

ביאור העניין כי חכמים נבונים וידועים הם בחינת חכמה בינה דעת

כתב הבני יששכר, בספר אגרא דפרקא (אות קל"ב), וז"ל, להבין בחינת מציאות ג' מוחין **חכמ"ה בינ"ה ודע"ת** בשכל האדם,

חכמה, דמושכל ראשון, שנופל בשכלו לעשות דבר מה, זה נקרא **חכמ"ה**, "כ"ח-מ"ה", שהוא רק מחשבה פשוטה, בלי התפשטות עדיין באורך ורוחב, איך ומה יעשה הדבר ולכך בחי' חכמה הוא י' **נקודה בלי התפשטות**,

בינה, אח"כ כשמתבונן, האיך ומה יעשה הדבר, זה נקרא **בינ"ה**, מבין דבר מתוך דבר היינו מתוך דבר המושכל הראשון, ע"כ נקראת בחינת **בינה ה'**, שהוא התפשטות קו לאורך ולרוחב, ובתוכה האות י', הנקודה הראשונה,

והנה אפילו יתבונן האדם בחכמתו ובינתו לעשות איזה דבר, אם יניח הדבר ממחשבתו, לא תוגמר לו העשיה אשר גמר בדעתו, עד אשר יקשור הדבר במחשבתו בהסכמה שלא ישקוט עד אשר יעשה הדבר הנרצה לו,

דעת, הנה ההסכמה ההיא נקראת **דע"ת** (הוא לשון התקשרות מלשון וידע אדם)

שמקשר הדבר במחשבתו, והוא התקשרות המחשבה עם המעשה, על כן הדעת הוא סוף המחשבה ותחלת המעשה,

הנה כן מפורש הדבר בספר התניא שחיבר הגאון החסיד מהרז"ש זצ"ל (ליקו"א פ"ג), **עכ"ל הבני יששכר** באגרא דפרקא,

לפי הדברים הנפלאים הנ"ל, אפשר להבין למה לא אמרה תורה, **נבונים**, משום שכאשר התורה אמרה שהיו אנשים **ידועים**, שהיה בהם **דעת**, שהוא סוף המחשבה ותחילת המעשה, ומכיון דכתוב **חכמים**, שהיה בהם **החכמה**, והגיעו **לדעת**, שהוא סוף המחשבה ותחילת המעשה, מובן מאליו, כי היו **נבונים** והיה בהם **בינה**, האיך ומה יעשה הדבר, דהרי אמרו חז"ל, במשנה

מחבב ומיישב דברי ר' מאיר כדאמרינן נמי לעיל דעיי' פלפולם רווחא שמעתתא,

משא"כ בני בבל דאפשר שהיו מפלפלים דוגמת **חילוקים שבדור הזה** אשר כל מי אשר יודע לכוין על צד היותר בפלפול של הבל הרי זה משובח, **וכל אחד מכיון לדחות דברי חבירו** כדקרי להו מחבלים שאין נוחין זה לזה בהלכה, ועל ידי כך לא סלקא להו שמעתתא אליבא דהלכתא,

כדקרי להו נמי התם **במחשכים הושיבני**, והוא שאמר דלא נטרדיה כי פלפול כזה מטריד את האדם מן האמת ואין מגיעו לתכליתו המבוקש וק"ל:

כתב המהרש"א (בבא מציעא נ"ט ע"ב חרוב זה יוכיח) לאחר שביאר באריכות כל ענין תנורו של עכנאי, **כתב**, אפשר שאמר כן, כי בכל דור ודור יש הלומדים **בדרך הנצוח וקנטור כמו שחשב ר"א עליהם**, ויש לומדים לפי הנצוח האמיתי, שלא ע"מ לקנטר, ע"כ,

מבואר, כי דרכי הנצוח הם שתיים, האחד **ניצוח ע"מ לקנטר**, כביאור המהרש"א, וכמו שחישב רבי אליעזר על החכמים, והאחד הוא ניצוח שלא ע"מ לקנטר, אלא **ניצוח בדרך האמיתי**,

לפי"ז יש לומר, דכשאמר הקב"ה בתנורו של עכנאי **נצחוני בני**, בוודאי אין לפרש שיש כאן ניצוח ע"מ לקנטר כלפי הקב"ה, אלא בודאי כונתם **לניצוח האמיתי**, לפיכך קא חייד ובדח, שבא הקב"ה להודיעם שאין כאן חשש ניצוח ע"מ לקנטר.

ח, חכמים נבונים וידועים ונבונים לא היו, מבואר ע"ד חכמה בינה דעת

כתיב (דברים א י"ג), "הבו לכם אנשים **חכמים ונבנים וידעים** לשבטיכם ואשימם בראשיכם",

כתב רש"י, נבונים, מבינים דבר מתוך דבר,

כתיב (דברים א ט"ו), "ואקח את ראשי שבטיכם אנשים **חכמים וידעים**",

כתב רש"י, אבל נבונים לא מצאתי,

אבות, (פרק ג', משנה י"ז) אם אין בינה אין דעת, וזהו חכמים וידועים, ואין צ"ל נבונים.

ט, ביאור בשינוי ששינו חז"ל לשונם באותה דרשה

איתא בגמרא (עירובין דף ק' עמוד ב') **אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, כתיב** (דברים א י"ג), "הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידועים לשבטיכם", וכתוב (דברים א ט"ו), "ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וידועים", ואילו נבונים לא אשכח. ע"כ,

איתא בגמרא (נדרים דף כ' עמוד ב') **אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, נאמר, הבו לכם אנשים חכמים ונבונים, וכתוב, ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וידועים", ולא כתיב נבונים, ע"כ,**

ההבדל באותה הדרשה בין עירובין ק' לנדרים כ'

בדרשתו של אותו בעל המימרא, רבי שמואל בר נחמני בשם רבי יונתן, בגמרא עירובין דף ק' אמר, נבונים לא אשכח, כלומר שמשא רבינו "לא מצא נבונים", וכ"כ רש"י בחומש, (דברים א ט"ו), אבל נבונים לא מצאתי,

ובנדרים כ' אמר, נבונים לא כתיב, ויש להבין שמצא נבונים אך לא כתבום, אי"כ באותה הדרשה נמצאים הדברים סותרים האחד את השני, דלמה ישנה בלשונו מלא אשכח, ללא כתיב,

ביאור הדבר עפ"י דברי המהרש"א

כתב המהרש"א (נדרים דף כ' עמוד ב' ד"ה כל שאשתו) וז"ל, **ודע, דקאמר ולא כתיב נבונים היינו אצל שאר שבטים, אבל שבט יששכר שהיה בדורו של משה היה בהו ודאי נבונים ודו"ק, עכ"ל המהרש"א,**

אפשר וצריך לומר, כי מה שהוסיף המהרש"א בתו"ד, דבר שאינו מן הענין, וביאר את מה שאמרו ז"ל "ולא כתיב" עיי"ש, הוא משום שהיה קשה למהרש"א שנראה שהדרשה סותרת את עצמה, מלא אשכח ללא כתיב, ע"ז אמר, ודע, כי מה

שאמר "לא כתיב" לומר לך שבשבט יששכר יש נבונים רק לא כתיב, ומה שאמר "לא

אשכח", זה לגבי שאר השבטים, ואין כאן סתירה,

י, לבאר העניין שהנביא שינה לשונו מה' דיבר לפי ה' דיבר

כתיב, (ישעיהו א' ב' הפטרת חזון) שמעו שמים והאזיני ארץ כי ה' דיבר, בניס גדלתי ורוממתי וגו'

כתיב (ישעיהו א' י"ט-כ"ו) אם תאבו ושמעתם טוב הארץ תאכלו, ואם תמאנו ומריתם חרב תאכלו פי פי יהוה דיבר,

ביאור בשינוי הלשון כי ה' דיבר כי פי ה' דיבר

יש לדעת, למה שינה הנביא לשונו, בתחילה אמר כי ה' דיבר ובסוף אמר כי פי ה' דיבר,

יש לבאר הענין בהקדם פירוש הפסוק וכל העם רואים את הקולות, וביארו הבוארים, כי ראיית הקולות הם ע"י שדמות האותיות מופיעות באויר, וכך רואים את הקולות.

באופן דיבורו של השי"ת בכלל אין אתנו יודע עד מה, ובפרט כאשר דיבר אל השמים ואל הארץ, כפי שאומר הנביא שמעו שמים והאזיני ארץ, וע"ז אומר הנביא כי ה' דיבר, בלי לומר כיצד דיבר,

אבל כאשר הנביא אומר טוב הארץ תאכלו, וחרב תאכלו, מכיוון שתאכלו תאכלו, הם אותם האותיות, ואין להבחין בהם רק ע"י מוצאות הפה והניקוד, חייב הנביא לשבר את אוזנינו ולומר כי כביכול פי ה' דיבר, שהם ע"י מוצאות הפה,

ולכן שינה הנביא מה' דיבר לפי ה' דיבר.

יא, כל רודפיה השיגוה בין המצרים ביאור בגימטריא

כתיב (איכה א' ג') "כל רודפיה השיגוה בין המצרים",

בגאולת מצרים, הורדו ק"ץ שנים מארבע מאות שנה, ומדרשות חלוקים אם השלמת ה400 שנה היה קושי השיעבוד או הדי גלויות שאחרי יציאת מצרים שהם

אבל השתא, שכשבא הכסף ליד המוכר, נראה ממש ככסף, א"כ היה צריך ליתן לו יין נקי, וכאשר נתן לו יין מהול, רימה המוכר, וכך יוצא ששניהם רימו האחד את השני,

הקונה רימה שנתן כסף שנראה נקי, והתברר שהוא מזויף, והמוכר רימה שקיבל לידיו כסף נקי, ונתן תמורתו יין מהול במים, וזהו "כספך היה לסיגים, סבאך מהול במים, שריך סוררים וחברי גנבים", ע"כ דברי המהרש"א.

יג, חטא חטאה ירושלם על כן וגו' ביאור נורא יש בכתבי האר"י ז"ל

איתא בגמרא (ברכות ו' ע"ב) כל הקובע מקום לתפלתו אלוקי אברהם בעזרו,

כתב בספר הגן ודרך משה (נדפס לראשונה באמסטרדם בשנת תנ"ט, ובנוסח השער כתוב, חיברו הרב המוכיח מוהר"ר משה כהנא, אב"ד ור"מ דק"ק גיביטש, במדינת מערהעריין) (הדבר מובא בענף יוסף שבספר עין יעקב, על הגמרא בברכות דף ו' ע"ב, אות כ' בד"ה כל הקובע), עיי"ש

איתא בכתבי האר"י הקדוש, כתיב (איכה א' ח') "חטא חטאה ירושלם על כן לנידה היתה"

וכאשר איכא זמנים של ריחוק, מבואר (עייין יו"ד סי' קצ"ה ס"ה), דרק ע"י דבר קבוע יכול יותר להתקרב, **ועכשיו בגלות ישראל בעוה"ר**, אנו מרוחקים מהשי"ת, משום שחטא חטאה ירושלם, ואז אין השכינה יכולה לשרות עם ישראל, **רק במקום קבוע**, ולכן יש להיות **קובע מקום** ואז, אלוקי אברהם בעזרו, ודפח"ח, ע"כ,

יד, איוב בקש להפוך קערה על פיה ביאור בדרך צחות

כתיב (איוב ג' א'), " ויקלל את יומו, ויאמר, יאבד יום אולד בו והלילה אמר הרה גבר, שנצטער על היום שנולד,

איתא בגמרא (בבא בתרא ט"ז ע"א) אמר רבא, בקש איוב, להפוך קערה על פיה,

ההשלמה לארבע מאות שנה, א"כ הגלויות המשלימים הם בין **הק"ץ** שהורדו ביצ"מ לבין **ק"ץ** הימין שתהיה הגאולה השלמה,

"מצרים" בגימטריה 380, כאשר תחלק **מצרים** לשתיים, שהוא בין המצרים, שוה 190, שהם בגימטריא **"ק"ץ"**, שהיא הגאולה העתידה, (דניאל י"ב י"ג) "ותעמד לגרלך לקץ הימין", **לפי"ז**, בין המצרים פירושו בין **קץ לקץ**,

וזה הרמז "כל רדפיה השיגוה בין המצרים", ובין **ק"ץ לק"ץ** כל רודפיה השיגוה.

יב, כספך היה לסיגים סבאך מהול במים ביאור נפלא מהמהרש"א

כתיב (ישעיה א' כ"ב הפטרת חזון), "כספך היה לסיגים, סבאך מהול במים, שריך סוררים וחברי גנבים",

איתא בגמרא, (בבא בתרא ט"ו ע"ב) אמר לו המוכר, **כספך היה לסיגים**, אמר לו הקונה, **סבאך מהול במים כו'.**

כתב המהרש"א, (בבא בתרא דף טו עמוד ב ד"ה א"ל כספך היה לסיגים) **וקשה**, למה שינה הלשון, בכסף, **היה לסיגים**, ובסביאה לא כתב היה, היה צ"ל **סבאך היה מהול במים**,

מבאר המהרש"א, כי לשון, "כספך היה לסיגים" משמע, שמעיקרא היה כסף, ונתהוה אח"כ לסיגים, כי הלוקח היה מזויף סיגים שלו שיהא נראה למוכר ככסף, ויתן לו המוכר יין טוב, וכשהוא בא ליד המוכר הוא נראה ככסף, **ואחר שמדד המוכר ללוקח היין**, נשתנה הכסף והיה לסיגים ונראה ביד המוכר לסיגים, ורק אז הבין המוכר, שהקונה רימהו,

כי אם בשעה שהיה נותן הלוקח ליד המוכר היה נראה מעיקרא כסיגים, היה לו למוכר טענה גמורה, שע"כ נתן לו היין מהול במים, משום שהכסף מהול בסיגים, ואין כאן גונב ונגנב, כי כסף מהול בסיגים שווה ליין מהול במים, ואין לקונה טענה על המוכר שקיבל יין מהול, משום שגם הוא נתן כסף מזויף, ואין כאן לא סוררים ולא גנבים, **וכך יאמר המוכר לקונה**, נתת כסף מזויף, קיבלת יין מזויף,

פרפראות פאר

אפשר לפרש ולומר הכונה, להפוך קערה, ולעשות מקערה, עקרה, פירוש שהיה מעדיף שתהיה אמו עקרה, כפי שאמר יאבד יום אולד בו והלילה אמר הרה גבר, וזהו להפוך קערה על פיה.

טו, אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה, למה באש

יש להבין, למה יבנה הקב"ה את הבית השלישי מאש, ולא מאבנים טובות ומרגליות, והרי הכל שלו, כדכתיב לי הכסף ולי הזהב,

כתיב (שיר השירים פרק ד פסוק ו) "עד שיפוח היום ונסו הצללים אלך לי אל הר המור ואל גבעת הלבונה"

יש לבאר בדרך אפשר, מכיוון ובית המקדש נשרף באש, והפך כולו גחלים ואפר, ולעתיד לבוא במהרה בימינו, כאשר יבוא העת לבנותו מחדש יעשה הקב"ה, ויפיח את הרוח, באותם הגחלים העוממות מאז ועד עתה, ע"ד עד אשר יפוח היום ונסו הצללים, ומאותם הגחלים העוממות יבנה ביהמ"ק בב"א

טז, טעם להנחת אפר בראש החתן

איתא בגמרא (ברכות ו' ע"ב) המשמח חתן כאילו בנה אחת מחורבות ירושלים, עפ"י דברנו יש לבאר, שלכן מניחים אפר בראש החתן, כדי שע"י השמחה, יפיח את האפר, וע"י כך תבנה אחת מחורבות ירושלים,

ומבואר למה מניחים האפר בראש

כתיב (ישעיה נ"א י"א) ופדויי ידוד ישובון ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם,

כתיב אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי, ולכן שמים האפר על הראש.

יז, בעשרה דרכים מבואר הזוהר לא זזה שכינה מישראל ואפילו בשבת של חול ויש לכוון לתשעה באב

איתא בזוה"ק (חלק ג דף קע"ט ע"ב רע"א מהימנהא), "לא זזה שכינה מישראל בכל

דברים חזון תשעה באב תשפ"א

שבתות ויומין טבין, ואפילו בשבתות דחול",

ביאור הדבר מבעל פרשת דרכים בשם אביו

בספר פרשת דרכים לבעל משנה למלך ממוהר"ר יהודה רואזניס זצ"ל, (דרוש שלשה ועשרים, דרך העצב) (בהוצאת המכון לעריכת ספרים תורניים, ירושלים תשנ"ב, עמוד רנ"ז, ד"ה עוד נקדים),

כתב, מאי דאמרינן במדרש, "מעולם לא זזה שכינה מישראל בשבתות וימים טובים ואפילו בשבת של חול",

ביאור בשם אביו מוהר"ר רבי שמואל רוזאניס

עפ"י מה דאיתא בגמרא שהשובת במדבר, אפשר שהוא חול גמור, עכ"ז, לא זזה שכינה מישראל, ע"כ,

ביאור הדבר מבעל פרשת דרכים

בספר פרשת דרכים פירש, וכ"כ, ידוע אצל בעלי המחקר דמשכחת לה דבמקום אחד עדיין יום הוא, והוא שבת גמור, ובמקום אחר הוא כבר לילה, והוא חול גמור, עכ"ז לא זזה שכינה מישראל,

ביאור הדבר מבעל פרי מגדים

בקונטרס פרשת דרכים לבעל הפרי מגדים, (הודפס בסוף הספר פרשת דרכים, בהוצאה הנ"ל) כתב, יש לפרש, אע"ג דאנן ידעינן בקביעא דירחא, מכיוון דבחוץ לארץ עושין שני ימים טובים, הרי הכוונה ליו"ט שני של גלויות, שהוא יו"ט של חול, אפ"ה לא זזה שכינה מישראל.

ביאור הדבר מבעל פרי מגדים

בקונטרס מתן שכרן של מצוות לבעל הפרי מגדים, שם בחקירה ח' כתב, וז"ל,

ובמדרש הובא בפרשת דרכים, מעולם לא זזה שכינה מישראל בשבתות וימים טובים ואפילו בשבת של חול, לדידי יש לומר, תוספת שבת ד"ת, כמבואר באו"ח (סי' רס"א ס"ב) ויש עושין ב' שעות תוס' והוא חול גמור, אפ"ה לא זזה שכינה, משעה שקיבלו התורה, עכ"ל,

ביאור הדבר בשו"ת הרדב"ז

פרפראות פאר

בשו"ת הרדב"ז (ח"א סי' ע"ו), כתב, שזהו, דבשבת יש חילוק גדול בין השוכנים במזרח לשוכנים במערב, ונמצא שהזמן שהוא שבת לאלו הוא חול לאחרים, ואפילו בעיירות הסמוכות יש הבדל בזמן, בין טבריא לציפורי,

ביאור הדבר מהגר"א

הגר"א פירש, שבתות דחול הם התלמיד חכמים, (מובא בניצוצי זוהר עה"ג)

ביאור הדבר מהרמ"ק

הרמ"ק, בספרו **שיעור קומה**, (אות נ"ב, ערך זמן) כתב, ועיקר הזמן המכוון אינו בשאר תחומי העולם, אלא בתחום ארץ ישראל, שבה סוד משכן הקדושה, וכאן באנו לתרץ קושיית השבת שהוקשה התוכניים, ותירצו מה שתירצו, ומבאר שם העניין בדרך עמוק מאוד,

ביאור הדבר מבעל יסוד ושורש העבודה

יסוד ושורש העבודה, בספרו קרני אור, (ביאור נפלא על הזוה"ק, ממוהר"ר אלכסנדר זיסקינד מהוראדנא, בעמח"ס יסוד ושורש העבודה, ובתוכו חידושים ממו"ר מוהר"ר אריה לייב אב"ד קעניגסבערג), כתב, וז"ל, בשבתות דחול, אינו מובן, אפשר לפרש לרבי כמה פירושים, דר"ל שמיטה וחול המועד, וכולם דחוקים מאוד והשם יודע, גם אפשר לרבי לפרש, דמלת דחוי"ל הם ר"ת דחוץ לארץ, ודוחק, עכ"ל,

ביאור הדבר מבעל אמרי אמת

בעל אמרי אמת זצ"ל, פירש, עפ"י מה דאיתא בגמרא (שבת קי"ח) עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות, וגם אם עושה משבתו חול, לא פסקה שכינה,

בניצוצי אורות להחיד"א, כתב, כי במדרש אליהו דף נ"ז פירש בזה למעלה מכ' פירושים,

בענין השעות המתחלפות ממקום למקום, עיין מור וקציעה סי' שד"מ, חוות יאיר סי' רי"ט,

אמר הכותב נראה לי לומר שהמכוון לתשעה באב

דהכוונה על תשעה באב, כתיב, (איכה א' ט"ו) קרא עלי מועד, ואיתא, דלעתיד יהיה **תשעה באב מועד גדול**, ומשום כך, נפסק להלכה שאין אומרים תחנון, (או"ח סי' תקנ"ט),

דברים חזון תשעה באב תשפ"א

לפי"ז א"ל, אע"ג דעתה עדיין הוא יום של חול, אך כיון דלעתיד יהיה יום של מועד, ע"ז אמר מעולם לא זזה שכינה מישראל בשבתות וימים טובים ואפילו בשבת של חול, וכבר עתה תשרה שכינה של יו"ט בתשעה באב, אע"פ שעדיין לא בא מועד, ויתן השי"ת שנוכה כולנו יחד במהרה בימינו לזמר, כ-י ב-א מ-ו-ע-ד.

יח, גם כי אזעק ואשוע שתם תפלתי ביאור בצחות

כתיב (תהלים פרק קז כז) "יחוגו וינועו כשכור וכל חכמתם תתבלע, ויצעקו אל ה' בצר להם, יקם סערה לדממה, וישמחו **כי ישתקו** וינחם אל מחוז חפצם, וביארו בו, להולכים בדרך זו, כי התפילה צריכה להיות בנועם ולא בצעקות,

כתיב (תהלים כ"ב ב') "רחוק מישועתי דברי שאגתי", רחוק מישועתי, דברי שאגתי, פירוש, שאם יתפלל ע"י שאגות, זה גורם שתרחק ישועתי, וזה הפירוש רחוק מישועתי דברי שאגתי, גם הכתוב, (איכה ג' ח') **גם כי אזעק ואשוע שתם תפלתי**,

יט, ביאור הכתוב ישבו לארץ זקני בת ציון העלו עפר על ראשם בצחות

כתיב (איכה פרק ב' י') "ישבו לארץ ידמו זקני בת ציון, העלו עפר על ראשם, חגרו שקים הורידו לארץ ראשן בתולת ירושלם",

יש לבאר ע"ד הכתוב וזכור את בוראך

כתיב (קהלת י"ב א') **וזכור את בוראיך בימי בחורתיך**, וכו' והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ,

כתיב (בראשית ח' כ"א), **כי יצר לב האדם רע מנערו** ובמפרשים איתא, דפירוש הפסוק, דבימי הנעורים, יצרו של של אדם תקיף יותר מבימי הבגרות והזקנה, שאז תשש כח היצר מלהסיתו, וזה פירוש הפסוק, **כי יצר לב האדם רע, מנערו**,

אך זה לעומת זה עשה את האדם, וכשם שיצר הרע **תוקפו**, הוא בימי הנעורים, כך הוא דרכו של יצר הטוב, **תוקפו וגבורתו** הוא בימי הנעורים, לעבוד את השי"ת

איתא בגמרא (בבא בתרא ט"ז ע"א), אמר רבה, איוב, בסערה חרף ובסערה השיבוהו, בסערה חרף, דכתיב (איוב ט' ט"ז) "אשר בשערה ישופני והרבה פצעי חנם", אמר לפניו, רבונו של עולם שמא רוח סערה עברה לפניך ונתחלף לך בין איוב לאיוב, ע"כ,

כתיב (איוב ב' י"א) "וישמעו שלשת רעי איוב את כל הרעה הזאת הבאה עליו ויבאו איש ממקומו, אליפו התימני ובלדד השוחי וצופר הנעמתי, ויוועדו יחדו לבוא לנוד לו ולנחמו, וישבו אתו לארץ שבעת ימים ושבעת לילות ואין דבר אליו דבר, כי ראו כי גדל הכאב מאד", ופירשו המפרשים, שלא מצאו עדיין מקום לנחמו,

וכך אפשר לפרש הפסוק, "רחק ממני מנחם, משיב נפשי" כאשר באו רעיו לנחמו, ולא מצאו מקום לנחמו, ולמה לא קיבל תנחומים,

כי גבר איוב, ואמרו חז"ל שמא רוח סערה עברה לפניך ונתחלף לך בין איוב לאיוב, וזהו כי גבר איוב, שחשב, **שגבר האיוב על האיוב**, מכיון שנתחלף לך בין איוב לאיוב, וגבר האיוב. ולא קיבל תנחומין.

כא, רבי ששמח בלידת משיח בן דוד איך נתעצב כשרמזו לו על ביאת המשיח

איתא בגמרא (סנהדרין ל"ח ע"א), יהודה וחזקיה בני רבי חייא הוו יתבי בסעודתא קמי רבי, ולא הוו קא אמרי ולא מידי. אמר להו: אגברו חמרא אדרדקי, כי היכי דלימרו מילתא. כיון דאיבסוס, פתחו ואמרו:

אין בן דוד בא עד שיכלו שני בתי אבות מישראל, ואלו הן: ראש גולה שבבבל, ונשיא שבארץ ישראל, אמר להם: בניי, קוצים אתם מטילין לי בעיניי? אמר לו רבי חייא: רבי, אל ירע בעיניך, יין ניתן בשבעים אותיות, וסוד ניתן בשבעים אותיות, **נכנס יין - יצא סוד**. ע"כ,

יש להבין במה הלך להרגיעו רבי חייא שאמר **נכנס יין יצא סוד**, אם נתגלה הסוד אז אין לו להצטער, יבואר להלן, **מבואר**, שכשמע רבי שנשיאותו תלויה בדבר, אזי גם כשמדובר בביאת המשיח, נצטער בדבר,

בהתלהבות דקדושה, **בחפץ** ורצון להיתקרב אליו ית' ביותר, אך כאשר באים ימי הבגרות והזקנה, שנים אשר אין מורגש בהם כל כך **החפץ** התשוקה והרצון כבימי הנעורים, על זה אמר החכם מכל אדם, **וזכר את בוראיך בימי בחורתיך**, וכו' והגיעו שנים אשר תאמר **אין לי בהם חפץ**, שכאשר יגיעו השנים שאינך מרגיש כל כך את **החפץ**, הרצון והחשק, בהתלהבות לעבודת הבורא, העצה היעוצה היא, לזכור את עבודת הבורא **בימי בחורתיך**, איך היתה עבודת הבורא, בימי הבחרות, בהתלהבות דקדושה אליו יתברך, וזהו כונת הפסוק, **וזכר את בוראיך, בימי בחורתיך**, וכו' כאשר יגיעו שנים אשר תאמר **אין לי בהם חפץ**.

בכך יש לפרש, **ישבו לארץ ידמו**, כלומר, שידמו לעצמם כי קרוב יומם **שישבו לארץ** אחרי שישתלקו, אך העצה היא, **העלו עפר על ראשם**, כמה היה התעלות ושמחה בשעה שהעלו עפר על ראשם בהליכתם לחופה, וכאשר יזכרו זאת תחי נפשם, ע"ד **וזכר את בוראיך, בימי בחורתיך**.

כ, ילדים וילדות משחקים ביאור המהרש"א

כתיב (זכריה ח' ד') " ורחבות העיר ימלאו ילדים וילדות משחקים ברחובותיה, כה אמר ידוד צבקות, כי יפלא בעיני שארית העם הזה בימים ההם גם בעיני יפלא",

איתא בגמרא (סוכה דף נ"ב ע"א), צדיקים נדמה להם כהר גבוה, צדיקים בוכין ואומרים היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה, ואף הקדוש ברוך הוא תמה עמהם, שנאמר כה אמר ה' צבאות כי יפלא בעיני שארית העם הזה בימים ההם גם בעיני יפלא,

כתב המהרש"א (סוכה דף נ"ב ע"א ד"ה גם בעיני יפלא), משמע ליה דאיירי קרא **בביטול יצה"ר לעתיד**, דכתיב לעיל מיניה **ילדים וילדות משחקים וגו'**, היינו **משחקים ביחד** דאין יצה"ר שולט בהן אז, עכ"ל.

כ, ביאור הכתוב כי גבר איוב על איוב

כתיב (איכה א' טז), "על אלה אני בוכיה עיני עיני ירדה מים כי רחק ממני מנחם וגו' כי **גבר איוב**",

דאף שהכיסוי של הלבנה הוא סימן רע לנשיאות שיכלה, הנה מצד אחר הוא סימנא טבא דדוד מלך ישראל חי וקים, שאחר שיכלה הנשיאות יתחדש מלכותו ויצמח קרן דוד, וע"כ אמר זיל לעין טב וקדשיה, ע"ש סימן טב, וז"ש הכא אין בן דוד בא עד שיכלו ב' בתי אבות רבן גמליאל והנשיא, דאחר שיכלה ממשלתו לגמרי כמו הלבנה אחר ט"ו יום שתחסר לגמרי אז יתחדש מלכותו כמו שתתחדש הלבנה, והיה רבי מיצר ע"ז שיכלה נשיאותו וא"ל רבי חייא אל ירע בעיניך שע"י שנכנס יין יצא מהם דבר סוד העיבור שיתחדש שוב מלכות בית דוד וגדולת משפחות הנשיאים בבני ישראל,

כב, חידוש מלכות בית דוד כחידוש מלכות הלבנה והוא ע"י צער

איתא בגמרא (ר"ה כ"ה ע"א) א"ל רבי לר' חייא זיל לעין טב וקדשיה ושלח לי סימנא דוד מלך ישראל חי וקיים,

כתב רש"י דוד מלך ישראל, נמשל כלבנה, שנאמר בו (תהלים פט) כסאו כשמש נגדי כירח יכון עולם.

וכ"כ רש"י (סנהדרין צ"ט ע"א) ולפני ירח, לפני מלכות בית דוד שנמשל כירח כדכתיב (תהלים פט) כירח יכון עולם ועד,

סדר קידוש לבנה, ג"פ, דוד מלך ישראל חי וקים, ג"פ. סימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל אמן, והוא ע"ש סימנא, הוא סימן טוב, לבשורת ביאת בן דוד, והוא כי דוד מלך ישראל חי וקים, ובשורת הגאולה, קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות דומה דודי לצבי או לעפר האילים,

איתא בשו"ע (או"ח סימן תכ"ו סעיף ב') ונוהגין לומר: דוד מלך ישראל חי וקיים, שמלכותו נמשל ללבנה ועתיד להתחדש כמותה וכנסת ישראל תחזור להתדבק בבעלה שהוא הקב"ה, דוגמת הלבנה המתחדשת עם החמה שנאמר: שמש ומגן ה' (תהלים פד יב) ולכך עושין שמחות ורקודין בקידוש החדש דוגמת שמחת נשואין.

מבואר, כי חידוש מלכות בית דוד שבא ע"י יסורין שצריך להתבטל לגמרי לפני שתתחדש המלוכה, הוא כמו חידוש הלבנה

ויקשה מהא דאיתא בגמרא, (מגילה ה ע"ב), ביקש רבי לעקור תשעה באב שחל להיות בשבת ואמר כיון דאדחי אדחי, וחכמים לא הודו לו, ע"כ,

כתב בספר אגרא דפרקא (חלק ב' אות ט', בהוצאה חדשה אות שס"א, ובספר בני יששכר חודשים תמוז אב מאמר ג' אות ב') נ"ל, מה שרבי דוקא ביקש לעקור ולא אחר, דהנה הדין מבואר בגמרא (שבת ק"ה ע"ב), וע"י ירושלמי מו"ק פ"ג ה"ז) אחד מבני המשפחה וכו' תדאג כל המשפחה, נולד בן זכר (באותה המשפחה) נתרפאה כל המשפחה [ירושלמי שם],

והנה רבי מדבית דוד קאתי (שבת נו) ובט' באב לאחר חצות נולד בן דוד במ"ר י"ג ז', מדר"ר איכה פרשה א' אות נ"א) וכיון שהגיע ט"ב לאחר חצות נתרפאה כל המשפחה, לפיכך, רבי דמבית דוד קאתי, הוא הרגיש אחר חצות בשבת ט"ב שכבר נולד בן דוד ונתרפאה כל המשפחה, ע"כ ביקש לעקור התענית ואמר כיון דאדחי אדחי, מה שאין כן שאר החכמים שאינם מאותה המשפחה לא הרגישו, עכ"ל האגרא דפרקא,

מבואר לפי"ז שרבי היה שמח שמחה גדולה בלידתו של בן דוד, עד שרצה לעקור ת"ב שחל בשבת, כיון דאדחי אדחי, ואיך נצטער כששמע על ביאת המשיח,

ביאור הענין ע"ד המהרש"א

כתב המהרש"א (סנהדרין לח ע"א ד"ה אין בן דוד בא עד שיכלו שתי בתי אבות מישראל) נכנס יין יצא סוד, הוא מבואר כי סוד הכוונה לסוד עיבור החודש, וע"פ מ"ש (בר"ה כ"ה ע"א) רבי חייא חזייה לסיהרא דהוה קאים בצפרא דכ"ט שקל קלא פתק בה אמר כו' זיל איכסי א"ל רבי לר' חייא זיל לעין טב וקדשיה ושלח לי סימנא דוד מלך ישראל חי וקיים

והכונה בסוד העבור שדומה לו מלכות בית דוד, כמ"ש במדרשות, וכמו שהלבנה אחר ט"ו יום שנתמלאה תתחיל לחסר, כן היה מלכות בית דוד אחר שהיו מזרעו ט"ו מלכים נחסר המלכות בימי צדקיהו ולא נשאר לו רק ממשלה קצת ר"ג בבבל ונשיא בא"י, וכמו שהלבנה הולכת ומתחסרת ט"ו יום עד שתתחסר לגמרי ואחר כך מתחדשת באורה, כן אחר שתכלה ממשלת מלכות בית דוד לגמרי ואף ר"ג בבבל ונשיא בא"י ייכלו, שוב יתחדש מלכותו,

שצריך שתתבטל לגמרי לפני חידוש כפי שנתבאר לעיל,

דרך היסורין שנגזר על הירח

איתא בגמרא (נדרים ל"ט ע"ב) מאי דכתיב (חבקוק ג' י"א) "שמש ירח עמד זבולה", שמש וירח בזבול מאי בעיין? והא ברקיע קביעי! מלמד, שעלו **שמש וירח** מרקיע לזבול ואמרו לפניו: רבונו של עולם, אם אתה עושה דין לבן עמרם אנו מאירים, ואם לאו - אין אנו מאירין! באותה שעה ירה בהן חיצים וחניתות, אמר להם: בכל יום ויום משתחווים לכם ואתם מאירים, בכבודי לא מחיתם, בכבוד בשר ודם מחיתם! ובכל יום ויום יורין בהן חיצין וחניתות ומאירים, שנא': לאור חציך יהלכו וגוי'.

יש לומר, כי דרך היסורין שהירח צריך לעבור, הוא על מה שנאמר בכבודי לא מחיתם, בכבוד בשר ודם מחיתם.

כג, תירוץ בקושיית הירושלמי והמדרש בענין לידת המשיח זמן הגאולה

איתא בגמרא (ירושלמי ברכות פרק ב' ה"ד, דף י"ז ע"א) (איכה רבה פרשה א אות נ"א) עובדא הוה בחד בר נש דהוה קא רדי (חורש), געת (יללה) חדא תורתיה, עבר עלוי חד ערבי א"ל מה את, א"ל יהודאי אנא, א"ל שרי תורך ושרי פדנך, (התר את המחרשה ותתאבל) א"ל למה א"ל דבית מקדשון דיהודאי חרב, א"ל מנא ידעת א"ל ידעית מן געייתא דתורך, עד דהוה עסיק עמיה געת זימנא אחריתי, אמר לו אסר תורך אסר פדנך **דאתייליד פריקהון דיהודאי**, אמר ליה והיכן שריין, אמר ליה **בבית לחם יהודה**, זבין ההוא גברא תורוי זבין פדניה והוה מזבין לבידין דינוקין (בדים או שמיכות לתינוק), על למדינה אתיין כל כפריא למיזבן מיניה, וההיא איתתא אימיה דההוא ינוקא לא זבנת מיניה, אמר לה למה לית את זבנת לבידין דינוקין אמרה ליה דחשייה (מזלו) קשיי לינוקי, אמר לה למה, אמרה ליה דעל ריגלוי חרב בית מקדשא (לרגל לידתו חרב המקדש), אמר לה, רחיצין אנן במריה עלמא דעל ריגלוי חרב ועל ריגלוי מיתבני (בטוחים אנו ברבון העולמים שבלידתו חרב ועל ידו יבנה המקדש), לבתר יומין אמר האי גברא איזיל ואיחמי ההוא ינוקא מאי קא עביד, אתא לגבה א"ל ההוא ינוקא מאי קא עביד, אמרה ליה לא אמרית לך דחשייה

דברים חזון תשעה באב תשפ"א

קשיי, דאתיין רוחין ועלעולין טענוניה ואזלין להון (באו רוחות וסערות ולקחוהו), אמר לה ולא כך אמרית לך דעל ריגלוי חרב ועל ריגלוי מתבני,

קושיית הירושלמי והמדרש

א"ר אבון למה לי ללמוד מן ערביי והלא מקרא מלא הוא דכתיב (ישעיה י') "והלכנון באדיר יפול", וכתוב בתריה (ישעיהו י"א) "ויצא חטר מגזע ישי ונצר משרשיו יפרה",

תירוץ לקושיה ע"ד המלבי"ם

כתיב (ישעיהו פרק י"א א') "ויצא חטר מגזע ישי ונצר משרשיו יפרה", **כתב המלבי"ם**, ועם ההשקפה הנכונה מצאנו בדברים האלה שורש חזק, והוא, כי תיכף מעת הגלות הראשונה הכללית שהיתה בימי סנחריב מעת ההיא התחילה זמן הגאולה, והגאולה הכללית יש לה **שני זמנים**, כמ"ש (סנהדרין צח א) **זכו אחישנה לא זכו בעתה**,

בכתוב ויצא חוטר מגזע ישי, ונצר משרשיו יפרה. מובאים שתי הזמנים, כי יש הבדל בין גזע ובין שורש, השורש הוא תחת הארץ, והגזע הוא העץ הבולט מן הארץ סמוך לשרשו. ויש הבדל בין חוטר ובין נצר, כי האילן הנקצץ וגזעו עדן קיים, וישוב להצמיח **מגזעו** אז הגזע עצמו יגבה לאט לאט ויגדל, גידול זה נקרא **חוטר**, כי הבד היוצא מן הגזע הוא עב וחזק, אבל אם גם הגזע נקצץ, רק השורש נשאר בארץ וישוב לצמוח משרשו, אז הגידול הזה לא יתיחס עוד אל העץ הראשון רק כנטיעה חדשה, והיונק הזה העולה מן השורש הוא רך וחלוש ונקרא **נצר**,

מבואר כי הכתוב מרמז לשני הזמנים, לפי זה יש לומר, שבלמוד מהערבי אין זמן של **לא זכו**, ולכן העדיפו חז"ל לא ללמוד מהפסוק שיש בו רמז ללא זכו, ובכך מתורץ קושיית הירושלמי והמדרש.

להערות הארות ולקבלת העלון

ניתן לפנות אל "מכון פאר"

רח' חזון איש 2 בני ברק

פקס 03-6161777

נייד 0527-616166

מייל y0527616166@gmail.com